

POSTANOWIENIE

22 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 22 września 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M.J., M.J.1 i K.J.

przeciwko S.B.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej S.B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z 9 grudnia 2021 r., I ACa 243/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów, z tytułu kosztów postępowania kasacyjnego, kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 grudnia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce z 15 grudnia 2020 r. uwzględniającego powództwo o zapłatę.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżący wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. O oczywistej zasadności skargi świadczyć ma naruszenie przez Sądy *meriti*

art. 5 i art. 212 § 2 k.p.c. Zdaniem pozwanego z przebiegu rozpraw oraz treści składanych przez niego pism wynika jego nieporadność i brak odpowiedniej reakcji Sądów, w tym brak pouczenia o możliwości ubiegania się o ustanowienie dlań pełnomocnika z urzędu. Pozwany nie przedstawił przebiegu rozmów i ewentualnych negocjacji z powodem w sprawie zawarcia umów pożyczek ani tego, kto zaproponował odstąpienie od zawarcia umów w formie pisemnej. W ocenie skarżącego zawarcie umów pożyczek bez zachowania formy pisemnej może świadczyć o zamiarze ukrycia przez powoda rozszerzonej działalności gospodarczej.

Zdaniem pozwanego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania „jest także uzasadnione koniecznością ustosunkowania się przez Sąd Najwyższy do twierdzenia pozwanego, że umowy zawarte zostały przez dwie strony prowadzące działalność gospodarczą i w ramach tych działalności i utrzymywanie, że roszczenie powodów uległo przedawnieniu, przy przyjęciu trzyletniego okresu przedawnienia. Pozwany mógł to przekonanie wywodzić z treści rozmów z D.J. przy omawianiu warunków umów”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi

kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Pozwany nie wykazał, by zaskarżony wyrok był dotknięty tego rodzaju nieprawidłowościami.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego udzielenie pouczenia na podstawie art. 5 i art. 212 § 2 k.p.c. zależy od oceny i uznania sądu uwiarygodnionego konkretną sytuacją procesową i staje się powinnością sądu tylko w sytuacjach zupełnie wyjątkowych, kiedy zachodzi potrzeba zapobieżenia nierówności podmiotów toczącego się postępowania, a więc wówczas, gdy strona z uwagi na swoją nieporadność i stopień skomplikowania sprawy nie jest w stanie zrozumieć istoty prowadzonego postępowania i podjąć w związku z tym stosownych czynności procesowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2018 r., II CSK 641/17, niepubl. i z dnia 18 lutego 2020 r., II CSK 428/19, niepubl.). Przedmiot postępowania oraz zachowanie pozwanego, w tym treść składanych przez niego pism procesowych, apelacji, jak również oświadczeń

złożonych na rozprawach nie uzasadnia twierdzenia o jego nieporadności. Skarżący zarówno w pismach procesowych, jak i na rozprawie przed Sądem pierwszej instancji szeroko opisywał okoliczności, w jakich miało dojść do zawarcia spornych umów. Czynione zaś w apelacji odwołania do przepisów prawnych nie pozwalają uznać, że niepouczenie pozwanego o możliwości wnioskowania o przyznanie mu pełnomocnika z urzędu stanowiło naruszenie wskazanych przepisów proceduralnych zwłaszcza w postaci wymaganej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Ponadto, wbrew twierdzeniom wniosku, pierwsza umowa została zawarta na piśmie, natomiast druga została stwierdzona pismem w rozumieniu art. 720 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311). Wywodzenie oczywistości skargi z okoliczności niezgodnych z okolicznościami sprawy podważało twierdzenie o wystąpieniu wskazanej przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O oczywistości skargi kasacyjnej nie świadczyła również wyrażona we wniosku potrzeba ustosunkowania się przez Sąd Najwyższy do twierdzeń pozwanego dotyczących przedawnienia roszczenia powoda. Skarżący nie tylko nie odwołał się w tym względzie do właściwych przepisów, których naruszenie zarzucił w podstawach skargi, ale nie przedstawił też żadnej argumentacji mogącej przekonywać, że zarzucane naruszenie jest oczywiste i spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

Nie orzeczono o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu pozwanego należnym od Skarbu Państwa. W skardze kasacyjnej zawarty został jedynie wniosek o zasądzenie kosztów procesu od powodów na rzecz pozwanego, w tym kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika wyznaczonego z urzędu według norm przepisanych (art. 98 k.p.c.), oraz oświadczenie, że pełnomocnik nie otrzymał wynagrodzenia od skarżącego. Brak jednak wniosku o przyznanie pełnomocnikowi od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (ew. zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną skarżącemu

z urzędu w postępowaniu kasacyjnym) (§ 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 68 ze zm.).

(K.L.)

[ms]